

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Laymann, Paul

Dilingæ, 1666

Capitulvm XXXIV. Significante.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62559](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62559)

sius in c. mandato 13. de Procurator. & do-
et Abb. in cit. n. 10. Felin. cit. n. 24. Bartolus
in l. vn. n. 7. C. de satisfando.

His addendum est; Si quis in certo loco
generalem procuratorem ad negotia, seu
potius institorem constituerit v. g. ad mer-
ces vendendas, necesse esse, vt eius reuoca-
tio palam in eo loco significetur, prout do-
cuit Bartol. in cit. l. vn. n. 9. Ioann. Andr. hic
n. 17. Felin. n. 7. Abb. in c. 3. n. 5. de procurat.
& sumitur ex l. sed si pupillus 9 ff. de quo,
ff. de iustitia actione. Institor autem est,
qui tabernæ, vel cuilibet alteri negotiationi
præpositus est; ita dictus, quod negotio ge-
rendo instet, l. institor 3. ff. eod.

Ex dictis denique clarè intelligi potest;
Cur reuocatio procuratoris in casu huius c.
facta à Ioanne sine Capituli & Papæ notitia,
sufficiens non fuerit ad infirmandas literas
priors; quippe cum eæ post litis contesta-
tionem à Sede Apostolica, eum vtriusque
partis consensu impetratæ fuerint; ideòq;
reuocatio præiudicialis esse potuit, tam Ca-
pitulo litiganti, quam ipsi Pontifici, coram
quo lis introducta fuit. At verò eadem
procuratoris reuocatio, si, vt ponitur, ad
ipsius notitiam delata est, non item ad no-
ticiam Capituli & Pontificis, sufficiens fuit
ad infirmandas literas posteriores; quippe
quæ extraiudiciales erant, atque in commo-
dum solius impetrantis datæ. Vide Gl. in
casu. Abb. hic n. 10.

CAPITVLVM XXXIV.

Significante.

PARAPHRASIS.

Raphaël literas Apostolicas ad iudices quos-
dam impetrauit contra Vitum super con-
trouersia de Bannis, & quibusdam alijs
similibus. In literis autem scriptum erat
de Vito diocesis Remensis. Vitus à iu-
dicibus citatus opposuit se vigore eius
rescripti conueniri non posse, quia non
de Remensi, sed Leodiensi diocesi sit.
Cum autem iudices exceptionem hanc
admittere nolentes nihilominus proce-

derent, ab ijs appellauit ad Sedem Ro-
manam. Quare Gregorius IX. scripsit
ad Decanum & Canonicum quendam
ecclesiæ Leodiensis, vt, si rem ita se ha-
bere cognouerint, irrita esse declarent,
quæ à prioribus iudicibus acta fuerunt.

SUMMARIUM.

1. Rescriptum impetratum contra homi-
nem, qui in eo dicitur esse certa diocesis,
qui tamen est alterius, obreptitium ha-
betur.
2. Error in nomine, siue alijs signis, aut
qualitatibus rei demonstranda causa
adiectis, nihil obest dispositioni, si res
ipsa nota sit; secus est, si error in his fiat
per modum determinationis, siue taxa-
tionis.
3. Mandata de beneficio prouidendo non
debent ad casus alios, quam expressos
extendi.

NOTANDVM VN. Qui coram Iudice per
literas Papæ delegato in aliqua diocesi
conuenitur, in quibus dicitur, conuentum
esse eiusdem diocesis, cum tamen ex alia sit
diocesi, contra literas, tanquam obreptitias
excipere potest. Hic est verus sensus, ac ve-
luti mens c. huius, prout significat Gl. hic
ver. Non de Remensi, & bene declarauit San-
chez lib. 8. de matr. disp. 2. n. 39. Eandem-
que doctrinam tradidit Baldus in l. prescrip-
tione 15. C. Si contra ius &c. Si quispiam
in supplicatione narrans pecuniam se mutu-
asse Titio, ciuitatis Perusinae, cum tamen is
iurisdictioni illi subditus non sit, impetrat
contra eum rescriptum iustitiæ ad Iudicem
Perusinum; reus citatus excipere & rejicere
potest rescriptum. Quia error iste causa
finalis fuit, cur ad hunc iudicem rescriptum
fuerit directum, eò quod, sicuti Baldus ibid.
ait, & Innoc. in c. dilecti n. 3. de foro comp.
Vbi quis sortitur forum Ordinarij, sortitur
etiam forum eius, cui Ordinarius subordi-
natus est, videl. Papæ, qui est Ordinarius Or-
dinariorum.

Aliter verò formant casum, atque deci-
sionem

tionem huius c. Innoc. Ioann. Andr. Anton. Imola, Abb. Felin. in princ. siue num. 1. quod *rescriptum impetratum contra hominem vnius diocesis, non extenditur ad hominem eiusdem nominis alterius diocesis.* Id verò diuersimodè explicant: Vel vt error acciderit circa personam, quia is, contra quem in alia diocesi existentem rescriptum impetratum erat, alius homo fuit, quamuis eiusdem nominis. Et secundùm hunc sensum, quem sequitur Abb. antiquus hinc, doctrina quidem vera est, sed non congruit verbis c. huius. Vel vt error duntaxat acciderit circa qualitatem personæ, quasi ea esset huius diocesis, cum tamen alterius esset; interim verò constaret de corpore. Et hic casus magis conuenit c. nostro: quandoquidem Vitus conuentus non negauit se eum esse, contra quem rescriptum impetratum est; opposuit verò se non ex diocesi Remensi esse, sicuti in literis continebatur, sed ex Leodiensi. Qui tamen error cum consistat in qualitate accidentariæ demonstrationis, disputant DD. citati, num is vitare debuierit rescriptum,

2 Pro intellectu huius rei annotanda est doctrina communiter recepta, quam hinc tradit Abb. n. 4. & in c. super literis n. 6. Felin. ibid. n. 3. limit. 4. Rota Roman. decis. 4. aliàs 582. de rescript. in antiquis. Sanchez cit. disp. 21. n. 35. & seqq. Error qualitatis adiectæ per modum demonstrationis, si de rei corpore constet, rescriptum, aliâque dispositionem non vitiat, si etiam sine tali errore, dispositio aut concessio ita facta fuisset. At verò error qualitatis adiectæ per modum determinationis, siue taxationis, vitiat rescriptum siue dispositionem; esto, error non fuerit eius causa: quia etiam eo remoto dispositio aut rescriptum ita prodijisset. Prior pars huius doctrinæ habetur in l. demonstratio 17. ff. de condit. & demonstrat. *Si ita seruus legatus sit, Stichum cocum, Stichum Surorem Titio lego, licet neque cocus, neque suus sit, ad legatarium pertinet, si de eo sensisse testatorem conuenit.* In l. si quis fundi 4. ff. de legatis 1. *Si quis in fundi vocabulo errauerit, & Cornelianum*

pro Semproniano nominauerit, debetur Sempronianus. Et Instit. de legatis; *Si quis in nomine, cognomine, pronomine, agnomine legatarij errauerit, si de persona constat, nihilominus valet legatum.* Nomina enim significātorum hominum causa reperta sunt, qui si alio quolibet modo intelligantur, nihil interest. Quæ ratio generaliter probat traditam doctrinam; errorem siue in nomine, siue alijs signis aut qualitibus rei demonstrandæ causa adiectis, nihil obesse dispositioni, si res ipsa nota sit, prout etiam habetur in cit. l. demonstratio. *Nam etsi in persona legatarij designanda aliquid erratum fuerit, constat autem cui legare voluerit, perinde valet legatum, ac si nullus error interuenisset.*

Idemque euenire potest in gratijs, ac dispensationibus: Si v. g. dispensatio petita sit pro Iacobo Fabro; at verò in rescripto, per errorem, nominetur Iacobus Molitor; vel scribatur pro Iacobo Fabro, & dicatur esse Doctor Decretalium, cum sit Doctor Legū.

Sed dubium est, quod mouet Sanchez cit. disp. 21. n. 38. Si ponamus, Iacobum Fabrum esse hominem notum Pontifici, quem per errorem imaginatur sibi esse supplicentem, & ideo eius nomen rescripto siue gratiæ dispensationis inseritur, quæ tamen, vt pono, nihilominus emanasset erga Iacobum Molitorem, nisi error interuenisset; num rescriptum gratiæ prodesse possit supplicanti Iacobo Molitori? Affirmat Sanchez cit. disp. 21. n. 38. Quia in hoc casu error potius speculatiuus, quam practicus interuenit, quando Papa, propter merita causæ sibi propositæ, absolutè vult dispensationis gratiam conferre homini supplicanti, vel pro quo ipsi supplicat; licet quoad applicationem erret, existimans esse alium hominem, quam reuerà sit, iuxta ea quæ de intentione Ministri in sacramentis docui moral. Theol. lib. 5. tract. 1. cap. 4. n. 6. Respondeo autem, licet hæc doctrina valde probabilis sit, si loquamur de concessione gratiæ secundùm se, quatenus ad substantiam eius, saltem in conscientiæ foro, scriptura non requiritur; sed sufficit Principis voluntatem declaratam & eogni-

cognitam esse; cuiusmodi voluntas hinc deesse non videtur; Attamen ipsum rescriptum dispensationis in voto, v.g. aut impedimento matrimonij; multoque magis beneficiale, aut ad lites, (quippe magis odiosum) irritum erit, nec executioni mandandum. Nam error circa personam, tanquam substantialis, vitiat rescriptum, uti omnes fatentur: In hoc autem rescripto continetur error circa personam, & quidem non accidentaliter seu quoad nomen tantum; (quia positus est *Jacobus Molitor* per errorem pro *Jacobus Faber*;) sed per se, & ex intentione concedentis; quia is putabat, pro hoc homine petum esse, & ideo pro eo rescriptum fuit.

Nunc probatur altera pars supra traditæ doctrinæ, & quidem ex iam tradito fundamento; Quod error rescriptum, aut dispositionem quamlibet vitiat, si sit circa substantiam rei, quæ conceditur, aut personam cui conceditur, & vno verbo circa substantiale obiectum eius, prout docui lib. 3. moral. Theol. tr. 4. cap. 5. n. 1. At verò error qualitatis rescripto adiectæ per modum determinationis, seu taxationis redundat in personam, aut substantiam rei, quæ per qualitatem determinatur, uti docui lib. 5. moral. Theol. tract. 10. p. 4. cap. 2. assert. 2. limit. 2. Exemplum huius rei in rescripto iustitiæ attuli supra in c. super literis not. 2. declar. 4. hoc tit. In legatis exempla sunt: Si ita legaverit testator: *Pecuniam, quæ in designata arca est, Titio dari volo*, irritum est legatum, si in arca pecunia nulla sit. Sin verò ita: *Pecunia, quæ in arca est, atque olim mihi à Caio donata, Titio detur*; valet legatum, si pecunia in arca sit, licet testatori à Caio non donata, eò quòd satis constat de corpore pecuniæ; ut proinde per falsæ qualitatis demonstrationem vitari non debeat legatum, iuxta supra cit. l. demonstratio, & l. quidam testamento, 99. iun. Gl. margin. nova, ff. de legatis 1. & Instit. de legato, §. Huic proxima. Eademque ratione, si error accidat circa personam, cui legatur; *Habeo nunc seruum in villa, eum manumitti iubeo*; irrita est dispositio testatoris, si seruos quidem

habeat, sed nullum in villa; Sin autem dicat, *seruum meum Pamphilum, quem nunc in villa alo, manumitti iubeo*, valida est dispositio, cum de persona constet. Semper tamen excipiendum, nisi de contraria testatoris voluntate liquidò appareat.

In rescriptis ad beneficia elegans casus, siue exemplum doctrinæ eius, habetur in c. susceptum 6. hoc tit. Si Papa pro duobus clericis beneficium quoddam vacans postulantibus scripserit, quorum prior proposuerat, vacare illud per obitum; posterior verò scripsit vacare per cessionem beneficiarij; hoc in casu beneficium ei conferri debet, qui posterior impetrauit, si non per mortem, sed per cessionem seu resignationem vacet. Eodemque in c. generalis regula traditur; Si Papa mandet Titio beneficium conferri, quod per renunciationem Caij vacabit; non posse illud Titio conferri, si Caius prius moriatur, quam beneficium renunciet; adeoque illud per obitum vacare contingat. Rationem ibi assignabimus ex verbis eius c. Quia beneficium per obitum vacans est veluti species distincta à beneficio vacante per renunciationem; Siue, ut aliter dicam, qualitas hæc vacationis per renunciationem est determinativa seu specificativa beneficij; consequenter si qualitas in beneficio desit, siue in ea erratum sit, vitabitur commissio siue rescriptum.

Cæterum, si constet de subiecto, ac veluti corpore alicuius beneficij vacantis v.g. per renunciationem Caij; adijeiatur verò falsa demonstratio, ut quòd sit patronatus laici, cum sit ecclesiastici, vel liberæ omnino collationis, eiusmodi error non vitiat rescriptum, si etiam eo sublato, rescriptum eodem modo emanasset; neque Curia Rom. stylus expressionis eiuscæ qualitatis postulet.

Simili ratione in c. cum de non 27. de præb. in 6. habetur; Si Papa mandet alicui conferri præbendam sacerdotalem, non posse ei conferri præbendam non sacerdotalem, seu diaconalem; Item, si mandet alicui conferri præbendam integram, non posse conferri dimidiam, tametsi impetrans, siue is pro quo scribitur, dimidiâ contentus esse velit; denique si

Papa

Papa mandet alicui conferri præbendam certæ valoris, aliam minoris valoris, etiam volente impetrante, conferri non posse: Ad iurisdictionem autem ad verba eiusdem c. *In ecclesia, in qua integra & dimidia præbenda habentur*. Ex his enim apparet superius tradita doctrina, si subiectum secundum se indeterminate & ad diuersas veluti species indifferens, determinetur ad rem siue speciem certam, esse qualitatem taxationis: Secus autem esset, si omnes præbendæ in aliqua ecclesia dimidiæ aut minoris valoris essent, & Pontifex pro Titio scriberet, ut vacans, aut proximè vacatura præbenda, quæ integra, aut maioris valoris sit, conferretur. Hoc in casu conferri debet præbenda dimidia: quia qualitas, in qua errauit Pontifex, non taxationis, sed demonstrationis tantum est.

3 Adijcitur verò ibid. veluti confirmationis causa, quòd huiusmodi mandata de *providendo beneficio non debent ad casus alios, quam expressos, extendi*: Quia fines mandati diligenter sunt custodiendi, l. diligenter §. ff. mandati; Neque interpretatione benigna, siue per epikeiam extendi potest; eadem ratione, quòd Principalis etiam alterum mandaturus fuisset, si in mentem ei venisset &c. Cum enim aliud, & non istud mandarit, sequendus est tenor & forma mandati, ut docet Innoc. in c. super literis n. 3. hoc tit. Et ideo generalem regulam tradit idem Innoc. hic, Syl. ver. rescriptum q. 1. in fine, Philip. Decius in reg. 110. ff. n. 13. quòd rescripta ad beneficium de casu aut persona expressa ad casum aut personam non expressam extendi haud possint.

Ex dictis intelligi potest Rotæ Romanæ decis. 4. de rescript. quam supra allegavi, Abb. hic n. 6. & in c. super literis n. 6. eod. tit. Felin. hic n. vlt. Si Papa iusserit conferri alicui beneficium sacristiæ, & appellauerit dignitatem, cum esset duntaxat officium, non currere rescriptum: quia error est in qualitate demonstrationis, non taxationis, seu determinationis: sed neque causa est concessionis gratiæ, quia si Papa sciuisset, non esse dignitatem, nihilominus cõcessisset: etenim

qui dignum maiore reputauit, etiam minore donasset. Quæ vera doctrina est, dummodo ponamus, constare de certo beneficii corpore, quod conferendum sit, & per errorem appellari dignitatem, sicuti ibidem Rota supponit. Sequens verò dicendum foret, si Papa mandet, conferri alicui dignitatem in ecclesia, ita ut ea qualitas sit determinans beneficii conferendi: Aut si mandetur alicui conferri beneficium curatum, ita ut cura sit qualitas determinans beneficii; non poterit vi huius rescripti conferri officium, aut beneficium simplex, prout ex supra dictis constat.

His explicatis, restat, ut ad quæst. respondeam, in qua interpretes hic laborant. Cum enim in casu huius c. persona, contra quam rescriptum impetratum erat, nota esset, error accidentarius circa dioccesin non debebat obesse rescripto. Respondent Abb. hic n. 4. Henric. Boich n. 3. & alij, non posse opponi contra eiusmodi rescriptum, propter expressionem alterius diocesis; sed propter distantiam itineris, si ponamus, Iudicem, ad quem reus tractus fuit, ultra duas dietas, & iure nouo ultra vnam distare.

Veruntamen retentâ explicatione huius c. quam in not. vn. proposui, aliter dicendum; In hoc ipso casu, si quis Iudicem ultra duas, aut iure nouo, ultra vnam dietam à diocesi sua impetrarit, obreptitiæ, seu falso asserens se ex alia diocesi esse, errorem hunc esse intrinsecum rescripto siue delegationi ad hunc Iudicem directæ; & causam principalem siue finalem eius; quia si Papa veritatem cognouisset, huic Iudici nequaquam delegasset; aut saltem non tali modo, ac formâ, sed cum clausula derogatoria dietarum &c. Ideoque contra rescriptum istud tanquam obreptitium, ratione falso nominatæ diocesis, rectè excipitur, prout in hoc c. manifestè indicatur.

CAPITVLVM XXXV. Rodulphus.

PARAPHRASIS.

Remigius literas impetrauit contra Episcopum